Työ- ja elinkeinoministeriö Neuvostoraportti EU/299/2025-TEM-11

Rantahalvari Pasi 28.5.2025

Koheesiopolitiikan, alueellisen koheesion ja kaupunki-asioiden epävirallinen ministerikokous 2

Kokous 20.-21.5.2025 Varsova

EU-puheenjohtajamaa Puola järjesti kokouksen.

Kokouksessa keskusteltiin yhteisistä politiikkakysymyksistä painottuen erityisesti paikkaperusteisuuden tärkeyden korostamiseen. Samalla huomioitiin tarve vahvistaa EU:n, kansallisten ja alueellisten politiikkojen alueulottuvuutta. Keskustelussa tarkasteltiin erityisesti mahdollisuuksia vahvistaa EU:n poliitikkojen alueellisuuden huomioimista eri tasoilla.

Kokouksessa hyväksyttiin koheesiopolitiikan, alueellisen koheesion ja kaupunkiasioiden ministerien yhteinen julkilausuma edellä mainittuihin haasteisiin vastaamiseksi.

Käydyssä keskustelussa paikkaperusteisuus, monitasoinen hallinnointi, kumppanuus sekä territoriaalisen ulottuvuuden huomioimisen tarve EU-politiikoissa sai vahvan tuen.

Suomi nosti puheenvuorossaan esiin mm. EU-rahoituksen ja koheesiopolitiikan uudistamisen tarpeen vastaamaan paremmin Euroopan laajuisiin haasteisiin, Suomen itärajan erillisrahoituksen tarpeen, kielteisen kannan asumisen ja sosiaalisten kysymysten toimien sisällyttämiseksi koheesiopolitiikkaan sekä oikeusvaltioperiaatteen säilyttämisen vahvana Euroopan agendalla.

Kokouksessa Suomea edusti osastopäällikkö Tiina Korhonen.

Puolan alueellisesta politiikasta ja kehittämisrahoituksesta vastaava ministeri Ms Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz avasi kokouksen korostaen lyhyessä alustuksessaan territoriaalista ulottuvuutta, paikallisten ja alueellisten toimijoiden ratkaisevaa roolia, räätälöityjä kehittämisratkaisuja sekä ’ketään ei jätetä’ periaatetta.

Euroopan komission edustaja Ms Themis Christophidou (komission alue- ja kaupunkipolitiikan pääosaston pääjohtaja) piti yhteistä julistusta erittäin tervetulleen ja piti territoriaalista lähestymistapaa tärkeämpänä kuin koskaan ja kaikki alueet huomioiden. Ms Christophidou katsoi myös tarpeelliseksi alueellistetun paikallisperusteisuuden viitekehyksen sekä korosti kaupunkien roolin vahvistamista, asumisen tukemista, ilmastotoimia sekä sosiaalisten kysymysten huomioimista.

Tulevan koheesiopolitiikan ’HLG’ (’high-level group’) ryhmän puheenjohtajana toiminut Mr Andrés Rod-riquez-Pose esitteli näkemyksiään koheesiopolitiikan merkityksestä ja komission tulevan MFF:n kaavailuista. Häneen mukaansa komission kaavailuissa on vaarana tuen vahva keskittyminen kilpailukykyisille kaupunkiseuduille ja alueille. Tällöin heikon kilpailukyvyn alueet jäisivät lisää jälkeen. Tällä olisi myös huolestuttava vaikutus EU-skeptisyyden kannalta. Mr Rodriquez-Pose painotti koheesiopolitiikan saavutuksia tähän mennessä taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen keskeisenä tekijänä ja erityisesti vuoden 2004 EU:n laajentumisen jälkeen. Hän mukaan nyt on erityinen tarve reilulle territoriaaliselle kehittämiselle. Hän myös kysyi missä koheesiopolitiikka näkyy komission kaavailuissa tulevalle MFF-kaudelle.

Alueiden komitean puheenjohtaja Kata Tüttő puolusti koheesiopolitiikkaa siihen ajan mittaan tehdyillä uudistuksilla parantaen politiikan fokusta ja tehokkuutta. Ms Tüttőn mukaan eurooppalaisen ohjausjakson tulisi olla jatkossa enemmän paikkaperusteinen ja useamman vuoden kattava. Alueiden komitea on avoin ns. elpymisvälineen tulosperusteisen mallin kehittelylle korjaten erityisesti tiukkaan kriteerien täyttymisehtoihin liittyvä ongelmat.

Kokouksessa käyty keskustelu pohjautui puheenjohtajuuden ennalta lähettämiin yhteiseen julistukseen liittyviin täsmentäviin kysymyksiin.

Puheenvuoroissa kiiteltiin yhteistä julistusta. Paikkaperusteisuuden ja territoriaalisen ulottuvuuden huomioimista EU:n politiikoissa tuettiin vahvasti. Myös koheesiopolitiikan keskeistä roolia ja sen vahvistamista eurooppalaisen koheesion edistämisessä pidettiin erittäin tärkeänä.

Puheenvuorossa korostettiin laajalti myös koheesiopolitiikan keskeisiä periaatteita (monitasoinen hallinnointi, kumppanuus ja paikkaperusteisuus) sekä alueellisten ja paikallisten viranomaisten ja toimijoiden roolin vahvistamista.

Myös taloudellisten ja sosiaalisten kysymysten läpileikkaavuutta ja eri sektoripoliitikkojen integrointia korostettiin.

Asuminen, ilmastonmuutos, turvallisuus, resilienssi ja kilpailukyky koettiin tärkeiksi kaikilla alueilla. Elämänlaadun parantamista kaikilla alueilla sekä periaatetta ’ketään ei jätetä’ pidettiin keskeisinä koheesion tavoitteina.

Muutamissa puheenvuoroissa korostettiin kaupunkialueiden merkitystä vihreän siirtymän ja kilpailukyvyn edistämissä sekä kohtuu hintaisen asumisen haasteita kaupungeissa.

Myös demografiset haasteet sekä kaupunki-maaseutu -yhteyden vahvistaminen mainittiin.

Muutama jäsenmaa ml. korosti Venäjän vastaisten raja-alueiden vakavia haasteita.

Rajat ylittävän yhteistyön ja Interregin merkitystä korostettiin myös laajalti.

Myös pienten saaristovaltioiden ja merentakaisten alueiden erityishaasteet nostettiin esiin.

Suomen edustaja Tiina Korhonen korosti puheenvuorossaan, että EU-rahoitusta ja koheesiopolitiikkaa tulisi uudistaa vastaamaan vakaviin Euroopan laajuisiin haasteisiin, jolloin alueellisen ulottuvuuden näkökulma on myös erilainen. Sama koskee tutkimus -, kehitys - ja innovaatiorahoitusta, jonka tulisi jatkossakin perustua avoimeen kilpailuun ja huippuosaamiseen.

Suomen edustaja totesi Suomen olevan yhtä mieltä siitä, että EU-poliitikoilla on yleisesti alueellisia vaikutuksia, jolloin paikkaperustaisuuden huomioiminen joissain politiikoissa voi olla hyödyllistä.

Suomen edustaja piti myönteisenä kaikenkokoisten toiminnallisten kaupunkialueiden avainroolia kilpailukyvyn ja innovaatioiden kannalta. Tässä Suomi suosii räätälöityjä ratkaisuja alue - ja paikallistasolla.

Suomen edustaja korosti Suomen itäraja-alueiden ja Venäjän vakaviin turvallisuusongelmiin vastaamista koheesiopolitiikan rahoituksesta erillisellä EU-rahoituksella.

Suomen edustaja painotti valtioiden ja unionin välistä toimivallan jakoa, jolloin Suomen kantana on pitää asuminen ja kansalliset sosiaaliset kysymykset erillään koheesiopolitiikasta.

Suomen edustaja korosti monitasoisen hallinnoinnin, kumppanuuden ja kaikkien toimijoiden välisen yhteistyön merkitystä alueellisten näkökohtien huomioon ottamiseksi. Näin varmistetaan, että ympäristönäkökohdat ja kehityksen kestävyys ovat mukana päätöksenteossa.

Suomen edustaja painotti, että eurooppalaista ohjausjaksoa koskevassa prosessissa on kunnioitettava kansallista toimivaltaa ja alueellisia erityispiirteitä ja otettava ne huomioon tiiviissä jäsenvaltioiden ja komission välisessä vuoropuhelussa.

Lopuksi Suomen edustaja korosti oikeusvaltioperiaatteen pitämistä korkealla eurooppalaisella agendalla.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea, EIP ja OECD käyttivät myös puheenvuoron ollen vahvasti keskustelun pääviestien linjoilla. OECD:n edustaja totesi lisäksi kokouksen viestien olleen linjassa edellisenä päivänä käydyn OECD:n ministerikokouksen viestien kanssa. Myös Norja ja Sveitsi käyttivät puheenvuoron.

Euroopan komission edustaja Ms Themis Christophidou totesi vielä lopuksi kaupunkien uuden agendan ja vahvan territoriaalisen viitekehyksen tarpeellisuuden sekä muistutti väliarvioinnin merkityksestä. Ms Christophidou totesi myös komission olevan edelleen avoin uusille ideoille ja katsoi yhteisen julistuksen tarjoavan tien yhteisille päämäärille.

Puheenjohtaja totesi lopuksi yhteisen julistuksen tulleen hyväksytyksi.

Pj. veti käydyn keskustelun lyhyesti yhteen korostaen territoriaalisen erilaisuuden huomioimista, koheesiopolitiikan keskeisiä periaatteita, alueellisten ja paikallisten toimijoiden vahvaa roolia sekä kaupunkien ja niiden toiminnallisten alueiden merkitystä.

Pj. päätti kokouksen.

Suomen edustajat
Osastopäällikkö Tiina Korhonen, TEM
Neuvotteleva virkamies Pasi Rantahalvari, TEM